

ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІОЛОГІЇ, ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ

ХЕРСОНСЬКИЙ ВІДДІЛ
УКРАЇНСЬКОГО ГЕОГРАФІЧНОГО ТОВАРИСТВА

ХЕРСОНСЬКЕ ОБЛАСНЕ ВІДДІЛЕННЯ
СОЦІОЛОГІЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНИ

КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

ХЕРСОНСЬКОГО ВІДДІЛУ
УКРАЇНСЬКОГО ГЕОГРАФІЧНОГО ТОВАРИСТВА

Збірник наукових праць

ВИПУСК 13

ХЕРСОН
2022

УДК 911
Н 34

Затверджено відповідно до рішення
Вченої ради Херсонського державного університету
Протокол № 19 від 30.05.2022 р.

Н 34 **Наукові записки Херсонського відділу Українського географічного товариства: Зб. наук. праць / [За ред. О. В. Давидова]**
Вип. 13. – Херсон: Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В.С., 2022. – 60 с.

ISBN 978–617–7941–83–4 (електронне видання)

Опубліковані результати природничих, суспільно-географічних, соціологічних, геоекологічних досліджень та дослідження в галузі методики викладання географії.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Стоян О.О. – кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії, природокористування та ГІС технологій, Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова;

Онойко Ю.Ю. – кандидат географічних наук, доцент кафедри природничих наук, хімії, географії та методик їхнього навчання, Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Давидов О.В. – кандидат географічних наук, доцент (відповідальний редактор);

Мальчикова Д.С. – доктор географічних наук, професор;

Молікевич Р.С. – кандидат географічних наук (заступник відповідального редактора);

Пилипенко І.О. – доктор географічних наук, професор;

Котовський І.М. – кандидат географічних наук, доцент;

Ходосовцев О.Є. – доктор біологічних наук, професор;

Захаров О.О. – магістрант спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія) (відповідальний секретар).

Адреса редакційної колегії: 73000, кафедра географії та екології, факультет біології, географії та екології, Херсонський державний університет, вул. Університетська, 27, м. Херсон. Тел. (0552) 32-67-17.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за добір, точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей. Думка редакційної колегії не завжди співпадає з думкою авторів.

УДК 911

© Херсонський відділ Українського географічного товариства, 2022
© ФОП Вишемирський В. С., 2022

ISBN 978-617-7941-83-4

ЗМІСТ

Архіпов Д. С. ВИКОРИСТАННЯ GOOGLE EARTH В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	4
Боева А. В. НАПРЯМКИ ВИКОРИСТАННЯ БАЛЬНЕОЛОГІЧНИХ РЕСУРСІВ САНАТОРІЮ «ГОПРИ» У ГРЯЗЕЛІКУВАННІ.....	7
Давидов О. В., Котовський І. М., Черняков Д. О. ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ПРОТОКА ПРОМИВНОГО ГЕНЕЗИСУ	10
Давидов О. В., Чаус В. Б., Холодняк П. А., Іваскевич І. В. СТРАТЕГІЯ ПО ВІДНОВЛЕННЮ БЕРЕГОВИХ ФОРМ РЕЛЬЄФУ ВЗДОВЖ ФРОНТУ КІНБУРНЬСЬКОГО ПІВОСТРОВА	13
Зайченко Т. О. ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ РЕКРЕАНТІВ ПРИ ПОТРАПЛЯННІ ДО НЕСПРИЯТЛИВИХ ПРИРОДНИХ ЯВИЩ В БЕРЕГОВІЙ ЗОНІ ЧОРНОГО ТА АЗОВСЬКОГО МОРІВ В МЕЖАХ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	20
Захаров О. О. СПОСОБИ ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ НОМЕНКЛАТУРИ У ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ГЕОГРАФІЇ	24
Іваскевич І. В. СТАН БЕРЕГОВОЇ ЗОНИ ФРОНТАЛЬНОГО БЕРЕГУ КІНБУРНЬСЬКОГО ПІВОСТРОВА.....	26
Кузмічова К. М. КЛІМАТИЧНІ ЦИКЛИ ТА СПЕЦИФІКА ЇХ ВИДІЛЕННЯ.....	31
Лозова Л. В. ОСОБЛИВОСТІ ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ МІСТА ХЕРСОН У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ НА ПОЧАТКУ ХІХ СТОЛІТТЯ.....	38
Плющ С. О., Давидова А. М. ЕКОЛОГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ПРОРВ В ТІЛАХ АКУМУЛЯТИВНИХ ФОРМ БЕРЕГОВОЇ СИСТЕМИ ТЕНДРА – ДЖАРИЛГАЧ.....	42
Ромсицька Ю. Д. МОРФОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТА РЕЛЬЄФ ДНА ШТУЧНОЇ ВОДОЙМИ В ВЕХІВ'ЯХ ЛИМАНУ	47
Філончук З. В. ІСТОРИЧНИЙ ПІДХІД У ВИВЧЕННІ КУРСУ «УКРАЇНА У СВІТІ: ПРИРОДА, НАСЕЛЕННЯ»	50
Чаус В.Б., Касьянов Є. О. ОСОБЛИВОСТІ РЕКРЕАЦІЙНОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ФРОНТАЛЬНИЙ БЕРЕГ КІНБУРНЬСЬКОГО ПІВОСТРОВА У 2020-2021 РОКАХ	55
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	59

Наприклад, при вивченні степової зони у темі «Ландшафти України» учням доцільно повідомити про те, що в другій половині ХІХ ст. існувало так зване «степове питання», представити погляди різних вчених на сутність цієї проблеми: В. Докучаєва, Г. Танфільєва, А. Краснова та ін. Тобто, вивчення цієї теми може йти традиційним шляхом (за типовим планом вивчення природної зони) або нетрадиційним (урок-дискусія, урок-проект, урок-прес-конференція).

Отже, програма курсу «Україна у світі: природа, населення» передбачає широке використання історичного підходу як одного з чинників формування географічного мислення. Використання історичного підходу на сучасному етапі розвитку шкільної географічної освіти набуває особливого значення у зв'язку з використанням інтегрованих програм з географії України.

Історичний підхід дозволяє представити взаємозв'язок і взаємообумовленість минулого, сучасного та майбутнього стану географічних процесів, об'єктів, явищ. Це дозволяє найбільш повно та об'єктивно формувати образ певного географічного об'єкта або району, України в цілому.

Список використаних джерел:

1. Географія. 6-9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2020/geografiya-6-9-14.07.2017.pdf> (дата звернення: 20.04.2022).
2. Денисик Г. Основні етапи розвитку географії в Україні. Географія та основи економіки. 2000. №1. С.30-34.
3. Денисик Г. Основні етапи розвитку географії в Україні. Географія та основи економіки. 2000. №3. С.31-33.
4. Жупанський Я.І. Історія географії в Україні: Навчальний посібник. Львів: Світ, 1997. 264 с.
5. Косовець О. Борис Срезневський – перший академік-метеоролог в Україні. Географія та основи економіки. 2009. №10. С.39-40.
6. Костриця М.Ю. П.Тутковський – учений-енциклопедист. Географія та основи економіки. 2008. №5. С.48-52.
7. Костриця М.Ю. Біля підвалин національної географії. (До 170-річчя з дня народження П.П.Чубинського). Географія та основи економіки. 2009. №1. С.40-44.
8. Скавронський П. Видатний учений-метеоролог Олександр Вікентійович Клосовський. Географія та основи економіки. 2009. №10. С.41-44.
9. Шаблій О.І. Велична постать фундатора української географії Ст. Рудницького. Географія та основи економіки. 2008. №1. С.40-47.
10. Філончук З.В. Методичні аспекти вивчення історії української географії в шкільному курсі «Фізична географія України». Регіональні проблеми

ЧАУС В.Б., КАСЬЯНОВ Є.О.

Національний природний парк «Білобережжя Святослава»

ОСОБЛИВОСТІ РЕКРЕАЦІЙНОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ФРОНТАЛЬНИЙ БЕРЕГ КІНБУРНЬСЬКОГО ПІВОСТРОВА У 2020-2021 РОКАХ

Вступ. Природні ресурси Кінбурнського півострова, в контексті геологічних, кліматичних та ландшафтних умов, а також відносно мілководні та теплі прибережні акваторії Чорного моря формують його виняткову естетичну та рекреаційну привабливість. Саме за таких умов, фронтальний берег досліджуваного півострова користується суттєвою популярністю серед відпочиваючих з усіх куточків України [2, 3].

Рекреаційна діяльність в межах фронтального берегу півострова. Вздовж фронту Кінбурнського півострова Національним природним парком (надалі НПП) «Білобережжя Святослава», для організації та регламентації відпочинку рекреантів, а також для збереження навколишнього середовища, були започатковані п'ять рекреаційних пунктів (рис. 1.).

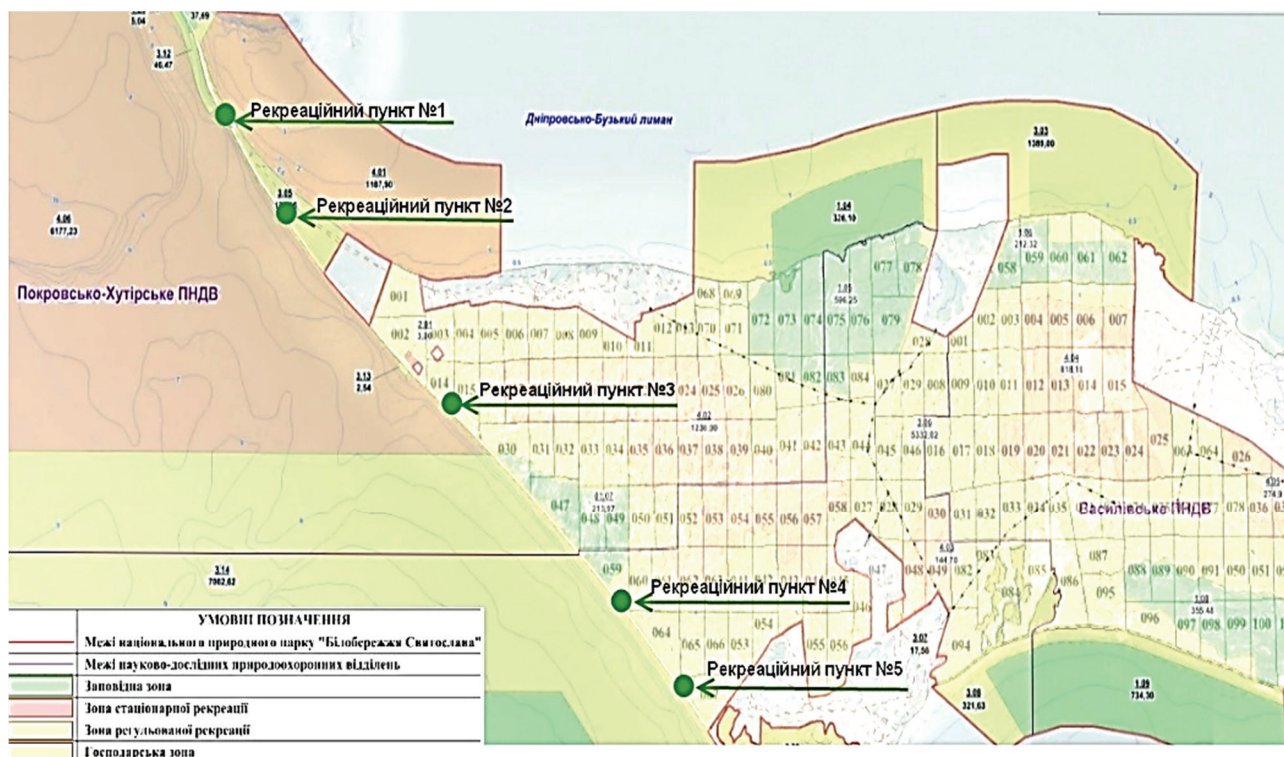

Рис. 1. Карта-схема розташування рекреаційних пунктів на території НПП «Білобережжя Святослава»

Слід зазначити, що поряд з рекреаційними пунктами НПП знаходяться рекреаційні ділянки населених пунктів Покровські хутора та Покровське, а також рекреаційний пункт Регіонального ландшафтного парку (надалі РЛП) «Кінбурнська коса».

Загальна кількість рекреантів, які відвідують фронтальний берег півострова протягом теплого сезону (з травню до вересня), складається з: а) організованих туристів, які реєструються в рекреаційних пунктах (НПП) та проживають у наметових таборах; б) відпочиваючих, які приїжджають до розташованих поряд населених пунктів; в) рекреантів, які проживають в Миколаєві та Очакові та приїжджають до півострова на один день. Враховуючі відповідне різноманіття рекреантів, слід зазначити, що визначити їх загальну кількість достатньо важко.

Аналіз кількості рекреантів в межах рекреаційних пунктів НПП.

Реєстрація туристів, що прибувають на територію національного парку протягом 2020-2021 років, більш точно проходить на основній рекреаційній ділянці «Кінбурнська стрілка», підрахунок чисельності відвідувачів, що прибувають сюди маломірним водним транспортом, можна провести після аналізу сплати за надані парком послуги по короткостроковому відпочинку, яка проходить через портативний термінал відповідальної особи на чергуванні. Чисельність іншого основного потоку відвідувачів, що прибуває швидкісними суднами «Нібулон-Експрес» можна вирахувати після аналізу платежів, проведених цією компанією по перерахунку. Інша, також значна частина відвідувачів (до 40%), що прибуває через два причали с.Покровське та Римби не обліковується взагалі, за винятком тих відвідувачів, що в подальшому проведуть свій відпочинок на рекреаційних пунктах парку (РП-2,-РП-6.). Але як показало анкетування, проведене працівниками НДВ в третій декаді серпня 2020 року, із п'яти функціонувавших на той час рекреаційних пунктів журнал реєстрації відвідувачів знаходився лиш на РП-2 (Гармонія). Підтвердженням адміністрацією зниження кількості відвідувачів на своїх РП може бути аналіз таблиць №1 та №2.

У 2020 році в межах рекреаційних пунктів, які розташовані на НПП «Білобережжя Святослава», було зареєстровано 8749 рекреантів (таблиця 1.).

Таблиця фіксації (суцільного перерахунку) чисельності відвідувачів РП НПП та деяких ділянок протягом одного дня, 26 липня 2021 року.

Відповідно за теплий період року до фронтального берегу Кінбурнського півострову приїжджає до 25 тис. рекреантів.

Аналізуючи матеріали насамперед перевізників, ми вважаємо, що кількість рекреантів, які реєструються в рекреаційних пунктах НПП, складає приблизно $\frac{1}{3}$ від загальної кількості.

Кількість зареєстрованих відпочиваючих в межах рекреаційних пунктів НПП «Білобережжя Святослава» у 2020 році.

Рекреаційний пункт	Кількість відвідувачів за 2020 р.
№ 1 «Кінбурнська стрілка»	1976
№ 2 «Кінбурнська фортеця»	1918
№ 3 «Римбівський»	2157
№ 4 «Сосновий бір»	1856
№ 5 «Ковалівський»	842
Загальна кількість рекреантів	8749

Табл.2

№ Рекреаційного пункту (РП)	Кількість людей в особах	Кількість наметів в шт	Кількість автомашин в шт
РП № 4 Сосновий бір	105	82	28
РП № 5	444	64	49
РП Причал «Нібулон»	75	14	0
РП №1	123	8	0
Beach Kinburn Sun Rise	503	2	0
Загальна кількість	1250	170	77

Як відомо [1], загальна довжина берегової смуги фронту Кінбурнського півострова - біля 25 км, за умов, що загальна кількість рекреантів протягом 5 місяців біля 25 тис., ми, на підставі не складних розрахунків, отримуємо 200 чоловік за 1 місяць на 1 км. Відповідні розрахунки, на перший погляд, не несуть загрози для стану навколишнього середовища та не зумовлюють суттєву трансформацію берегової зони. Але відповідні розрахунки взагалі не відтворюють справжню ситуацію вздовж берегової смуги півострова.

Як було зазначено раніше, вздовж фронту півострова розташовано вісім рекреаційних ділянок (п'ять рекреаційних пунктів НПП, 2 ділянки біля населених пунктів та одна рекреаційна ділянка РЛП), витягнутих вздовж берегу загальною довжиною біля 7,2 км.

В умовах, коли 25 тис. рекреантів зосереджені протягом 5 місяців вздовж берегу довжиною 7,2 км, ми отримуємо в середньому 3 тис. 470 рекреантів за 5 місяців на 1 км берегу та 694 особи на 1 км за один місяць. Але відповідні показники, також достатньо умовні, оскільки найбільш активний рекреаційний сезон триває максимум два місяці (липень – серпень), ми вирішили розрахувати кількість рекреантів на 1км, виходячи із відповідного відрізка часу. За таких умов ми отримуємо 1 тис. 736 рекреантів за 1 місяць на 1 км довжину берегу. Проблема розрахунків рекреаційної ємності в ПОТ НПП полягає в тому, що її за основу взяті

показники перебування середні показники в 400 чоловік на 1 кв .км і при цьому площа на яку потім розраховується достатньо значна більше 40 гектари (фігурують рекреаційні ділянки Кінбурнська стрілка, Римбівська та Ковалівська).В основу розрахунків взято декілька показників, що не відповідають дійсності

1. Тривалість рекреаційного сезону взята 90 діб з 1 червня по 1 вересня. Факт: пляжний відпочинок на Кінбурні розпочинається не раніше 15 червня;

2. Термін перебування відвідувачів в рекреаційних пунктах взято в дві доби, фактично, анкетування, проведене працівниками НДВ серед відвідувачів РП протягом серпня 2020 року, показало що середній відпочинок тут триває від 7 днів , відпочинок в 3-4 доби є винятком;

3. Також потрібно брати до уваги, що фактично відпочиваючі концентруються на значно менших територіях ніж встановлені для рекреаційних пунктів (2 гектари), що разом з похибкою для розрахунку рекреаційної ємності РП спричиняє локальне підвищення навантажень та відповідно ступеня рекреаційної дигресії .

Висновки. Представлені розрахунки достатньо умовні та представляють собою першу спробу кількісного аналізу просторового та хронологічного розподілу рекреантів вздовж берегу рекреаційних ділянок. Виявлений фактичний матеріал вказує на необхідність перегляду нормативів, визначених в ПОТ НПП «Білобережжя Святослава». В той же час, навіть приблизні розрахунки доводять надмірне антропогенне навантаження в межах найбільш привабливих рекреаційних ділянок берегу, що спричиняє його істотну трансформацію та може призвести до негативних наслідків для прибережних територій півострова.

Список використаних джерел:

1. Давидов О.В. Загальна характеристика берегової системи типу «крилатий мис» Кінбурнська-Покровська-Довгий // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: географічні науки, 2019. - Випуск - 11. - С. 95-105. DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2413-7391/2019-11-13>.
2. Давидов О.В., Луганська А.Б., Чаус В.Б. Менеджмент еолових комплексів фронтальної частини Кінбурнського півострова // Регіон – 2020: стратегія оптимального розвитку: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2020. С. 135 – 138.
3. Молікевич Р.С. Нормування навантаження туристичної діяльності на природоохоронні території (на прикладі НПП «Олешківські піски») // Туризм і краєзнавство. - Випуск 1. - 2020 - С.11-17. Електронний науковий збірник: https://travel.ks.ua/wp-content/uploads/2020/11/zbirnyk_turyzm-i-kraeyznavstvo_vypusk-1.pdf